

WSTĘP

Niniejszy tom czasopisma „Język – Szkoła – Religia” (nr 3/2019) zawiera pięć artykułów poświęconych zróżnicowanej problematyce badawczej.

Przekrój tematyczny publikowanych artykułów jest szeroki. Rozważania naukowe obejmują zagadnienia związane z etyką języka w tekstach biblijnych w odniesieniu do ludowych bajek i twórczości Jana Twardowskiego. W kolejnych tekstach zawarto analizy lingwistyczne dotyczące określeń ludzi marginesu społecznego oraz gróźb karalnych w dyskusjach publicznych. W tomie znajduje się również obszerne opracowanie na temat tożsamości Gruzinów.

Przedmiotem pierwszego artykułu, autorstwa Renaty Suchenek, stała się analiza językowo-historyczna określeń ludzi z marginesu społecznego wyekscerpowanych ze źródeł pisanych i opracowań słownikowych. Autorka omawia językowe sposoby wartościowania wskazanej grupy i jej przedstawicieli. Sygnalizowane jest nacechowanie emocjonalne – zwykle pejoratywne – analizowanych wyrażeń, co stanowi dowód braku społecznej aprobaty dla omawianych grup i stereotypowego traktowania „osób nieakceptowanych przez społeczeństwo”. Ponadto badaczka odnosi się do sytuacji opisywanych grup społecznych we współczesnym świecie, m.in. przywołując ustalenia socjologiczne Zygmunta Baumana. Renata Suchenek konkluduje, że margines społeczny jest stygmatyzowany również językowo.

Artykuł Moniki Kaczor poświęcony gróźbom karalnym w dyskusjach publicznych wpisuje się w krąg zagadnień z zakresu etyki komunikacji międzyludzkiej. Autorka omawia wybrane akty mowy, takie jak: znieważenie, pomówienie, zastraszanie, nękanie, uwłaczanie godności. Przedmiotem analizy stały się nie tylko groźby wypowiedziane, ale również – wyrażone niewerbalnie, nie zawsze w obecności ich adresata.

Gvantsa Kobakhidze szeroko omawia kwestię świadomości narodowej Gruzinów. Autorka rozpoczyna od zdefiniowania pojęcia *naród*, sięgając do etymologii, definicji słownikowych i ustaleń badaczy, a także – funkcjonowania omawianego pojęcia w języku gruzińskim. Ponadto podejmuje zagadnienie

historycznego kształtowania się narodów, omawia również pojęcia tożsamości i świadomości narodowej. W artykule przywołano wyniki badań dotyczących poczucia tożsamości narodowej Polaków przeprowadzonych przez Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS) w 2005 r. Zasygnalizowano, że analogiczne badania nie miały dotychczas miejsca w Gruzji, co skłoniło autorkę do ich przeprowadzenia. Tożsamość gruzińska kształtowała się pod wpływem licznych odmiennych tradycji, co sprawia, że zagadnienie to jest złożone i wieloaspektowe. Gvantsa Kobakhidze podejmuje również rozważania na temat świadomości językowej i roli języka w identyfikacji grupowej.

Kolejny artykuł przynosi odpowiedź na postawione przez autorkę, Beatę Bohdziewicz-Sulecką, w tytule pytanie: czego o słowach uczy w swoich wierszach Jan Twardowski. Refleksje osadzone są w kontekście biblijnym, jednak odnoszą się również do świata współczesnego, w którym – jak pisze autorka – „możemy czuć się zagubieni w nadmiarze słów”. Artykuł zawiera – opracowany przez badaczkę – „dekalog słów księdza Jana”, czyli zestawienie dziesięciu najistotniejszych właściwości słowa w ujęciu twórcy (m.in. oszczędność słów, pokora i prostota, niepouczenie, humor). Podjęto kwestię zależności pomiędzy słowami a milczeniem i celowym niedopowiedzeniem. Analiza utworów prowadzi do wniosków o sytuacji (nie tylko komunikacyjnej) człowieka we współczesnym świecie.

W ostatnim opracowaniu Izabela Dłużyk przedstawiła badania nad wpływem biblijnej etyki mowy na sposób postrzegania słowa, odwołując się do tradycyjnej polskiej kultury ludowej. Artykuł został podzielony na dwie zasadnicze części, obejmujące charakterystykę biblijnej etyki mowy i postrzeganie słów w polskich bajkach ludowych. Sięgając do tekstów Pisma Świętego, autorka zwraca uwagę na sprawczą moc słowa, poczynając od dzieła stworzenia świata. W części artykułu poświęconej polskim bajkom ludowym badaczka wskazuje na możliwość wpływania na rzeczywistość za pomocą określonych formuł słownych (np. życzeń i klątw). Interesujące przykłady odnoszą się również do roli obietnic w bajkach ludowych.

Zamieszczone w niniejszym tomie czasopisma „Język – Szkoła – Religia” różnorodnie tematycznie artykuły przynoszą refleksje nad istotnymi i aktualnymi zagadnieniami współczesnej humanistyki. Należy podkreślić, że autorzy prezentują interdyscyplinarne podejście, tym samym proponując szerokie spojrzenie na omawianą problematykę.

Agnieszka Szlachta
Uniwersytet Szczeciński